

Фарат О.В., к.е.н., доцент,
Національний університет «Львівська політехніка»,
м. Львів

Формування механізму реалізації державної інвестиційної політики України та напрями його вдосконалення

У статті розкрито сутність понять державної інвестиційної політики та державного регулювання інвестиційної діяльності. Розглянуто проблему формування механізму реалізації державної інвестиційної політики, визначено основні принципи створення ефективної системи здійснення інвестиційної політики держави. Запропоновано напрями поліпшення інвестиційного клімату в країні через удосконалення наявних інструментів державного регулювання.

Ключові слова: інвестиційний клімат, державна інвестиційна політика, регулювання інвестиційної діяльності, інвестиційні потоки.

В статье раскрыта сущность понятий государственной инвестиционной политики и государственного регулирования инвестиционной деятельности. Рассмотрена проблема формирования механизма реализации государственной инвестиционной политики, определены основные принципы создания эффективной системы осуществления инвестиционной политики государства. Предложены направления улучшения инвестиционного климата в стране путем совершенствования существующих инструментов государственного регулирования.

Ключевые слова: инвестиционный климат, государственная инвестиционная политика, регулирование инвестиционной деятельности, инвестиционные потоки.

The article reveals the essence of the concepts of state investment policy and state regulation of investment activity. The definitely guiding principles of the creation of the efficient system of fulfillment investment policy, the basic principles of creating an effective system of implementation of the investment policy of the state. The improving directions of the investment climate in the country is offered by improving existing instruments of state regulation.

Key words: investment climate, public investment policy, investment regulation, investment flows.

Постановка проблеми. У сучасних умовах нестабільності одним із найважливіших факторів розв'язання проблем, які справляють негативний вплив на розвиток інвестиційної діяльності, є ефективна державна політика. Головним її напрямом в умовах ринку виступає створення сприятливого середовища для учасників господарських

відносин. На сьогодні в Україні немає чіткої системи розробки та здійснення інвестиційної політики, однак основною перешкодою можна назвати недосконалість процесу її модифікації в конкретні законодавчі дії, що робить проблему здійснення державної інвестиційної політики надзвичайно актуальною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика теоретико-практичних аспектів механізму реалізації державної інвестиційної політики знайшла своє відображення у наукових працях таких учених, як Денисенко М.П. [3], Дідківська Л.І. [4], Іванова М.О. [6], Левченко Л.В. [7], Череп А.В. [8] та інших авторів. У роботах фахівців увага приділяється науковій аргументації терміна «інвестиційна політика держави», напрямків її удосконалення, описано стратегії втручання держави в інвестиційну діяльність. Але, в даний час деякі важливі питання реалізації інвестиційної політики, зокрема на рівні держави, вимагають подальших досліджень.

Постановка завдання. Метою написання статті є розкриття змісту поняття «державна інвестиційна політика», визначення основних принципів розробки та реалізації інвестиційної політики України в посткризовий період економічного розвитку.

Виклад основного матеріалу. Зважаючи на те, що в сучасний період розвитку інвестиційні потоки є найголовнішим способом забезпечення умов розбудови економіки країни та слідування науково-технічному прогресу, важливого значення набуває створення сприятливого інвестиційного клімату в країні, що неможливо без чіткого регулювання інвестиційної діяльності з боку держави [9, с. 218].

У наукових працях поняття «інвестиційна політика» та «регулювання інвестиційної діяльності» часто використовують як тотожні. Так, Дідківська Л.І. [4, с. 116] дефініцію державної інвестиційної політики пояснює як «діяльність держави щодо регулювання інвестиційної діяльності з метою реалізації цілей економічної, науково-технічної та соціальної політики».

Левченко Л.В. та Турчанінова Д.С. [7, с. 95] термін державної інвестиційної політики трактують як частину державної загальноекономічної політики, сукупність взаємопов'язаних дій (виконання певних функцій), що мають на меті посилення державного впливу на інвестиційні процеси у країні.

Однак значний інтерес становить позиція Іванової М.О. [6, с. 71], яка наголошує, що поняття «державна інвестиційна політика» та

«регулювання інвестиційної діяльності» різняться і їх не можна ототожнювати. Підтвердженням цього є те, що термін «регулювати» означає підпорядковувати визначеному правилу, порядку. В свою чергу, дефініція «регулювання інвестиційної діяльності» буде тлумачитися, як активне державне втручання в інвестиційні процеси країни, що передбачає визначення чітких меж та правил здійснення інвестиційної діяльності. Поняття ж «інвестиційна політика» варто розглядати, як пасивний процес, суть якого полягає у невтручанні держави в інвестиційні процеси країни. Інвестиційна політика держави може тільки «спиратися на ринкові механізми саморегуляції».

Необхідно зазначити, що інвестиційна діяльність в Україні здійснюється у важких умовах, пов'язаних як із негативними наслідками світової фінансової кризи, так і з певними внутрішніми факторами. Незважаючи на це, активність інвестиційних процесів у державі поволі росте, про що свідчать дані табл. 1 [2].

Таблиця 1

**Обсяги капітальних інвестицій
в економіку України (2009–2011 рр.)**

	2009	2010	2011
У фактичних цінах, млн грн			
Усього	192878	189061	259932
Інвестиції в основний капітал (капітальні вкладення)	151777	150667	209130
Витрати на інші необоротні матеріальні активи	4049	3786	4454
Витрати, пов'язані з поліпшенням об'єкта (капітальний ремонт)	18966	18352	23422
Інвестиції в нематеріальні активи	5893	6985	9431
Витрати на формування основного стада	879	961	1056
Відсотків до загального обсягу			
	100,00	100,00	100,00
Інвестиції в основний капітал (капітальні вкладення)	78,7	79,7	80,5
Витрати на інші необоротні матеріальні активи	2,1	2,0	1,7
Витрати, пов'язані з поліпшенням об'єкта (капітальний ремонт)	9,8	9,7	9,0
Інвестиції в нематеріальні активи	3,1	3,7	3,6
Довгострокові біологічні активи тваринництва	0,5	0,5	0,4

Аналізуючи динаміку обсягів інвестицій в економіку України за останні 3 роки, можна сказати, що спостерігається поступове ріст темпів приросту капітальних інвестицій. Незважаючи на різкий їх

спад у 2009 р. та 2010 р. порівняно з попередніми роками (інвестиції зменшились на 29,1 % у 2009 р. та на 2 % у 2010 р. відповідно), який пов'язаний в основному з економічною кризою у світі, все ж у 2011 р. обсяги інвестицій в економіку нашої країни зросли на 37,5 %.

Рис. 1. Процес формування механізму реалізації інвестиційної політики України [8, с. 136]

На сьогодні основним призначенням державної інвестиційної політики має стати підтримка інвестиційних потоків на рівні, який забезпечував би безперервну віддачу коштів, що були вкладені. Крім цього, цей процес повинен забезпечувати економічний ріст за умов низької інфляції. Для здійснення ефективної інвестиційної політики в

Україні виникає необхідність у формуванні механізму реалізації такої політики. При цьому необхідним є врахування особливостей національної економіки. Процес формування даного механізму подано на рис. 1 [8, с. 135].

За таких умов важливого значення набувають принципи, на яких має ґрунтуватися процес створення максимально ефективного механізму здійснення інвестиційної політики держави. Основні з них полягають у тому, що:

- попит на продукцію відповідної галузі у поточному періоді та у найближчому майбутньому є основою для надання або скорочення обсягу прямих державних інвестицій;

- роздільну підтримку за умов гострої обмеженості ресурсів варто здійснити на основі вибору окремих галузей;

- оскільки нарощення інвестиційного потенціалу економічного розвитку перебуває у площині зосередження коштів держави у бюджеті, необхідним стає реалізація кожного пріоритетного напрямку в державних програмах;

- з метою забезпечення сприятливої та стабільної інвестиційної атмосфери держава повинна встановити державні гарантії захисту інвестицій, оскільки однією з основних причин, що стримують інвестиційні процеси в економіці держави, виступає їх недостатнє законодавче забезпечення.

Поняття «державні гарантії захисту інвестицій» відповідно до чинного законодавства [5, ст. 19] потрібно тлумачити як систему правових норм, спрямованих на захист інвестицій, які не стосуються питань фінансово-господарської діяльності суб'єктів інвестиційної діяльності та сплати ними податків і зборів.

Одним із кроків на шляху до забезпечення підтримки інвестування у країні та здійснення відповідних заходів з поліпшення інвестиційного клімату стало затвердження Державної цільової економічної програми розвитку інвестиційної діяльності на 2011–2015 рр. Згідно з програмою, для забезпечення оптимального варіанта розвитку та поживавлення інвестиційної діяльності в Україні необхідна активна політика держави у цій сфері [1]. Наслідком проведення виваженої державної інвестиційної політики протягом 2010–2015 рр. має стати створення сприятливого інвестиційного клімату в Україні, що дасть змогу змінити ставлення до неї стратегічних партнерів на позитивне та забезпечити збільшення

обсягів накопичень прямих іноземних інвестицій до 77 млрд дол. США.

Проаналізувавши динаміку сучасного обсягу залучених іноземних інвестицій, слід сказати, що це є досить амбіційним проектом (рис. 2) [Розроблено авторами]:

Рис. 2. Прогнозований обсяг залучених іноземних інвестицій

Для забезпечення досягнення поставлених цілей вимагається удосконалення способів реалізації державної інвестиційної політики, розроблення «відповідних інструментів оцінювання соціально-економічної ефективності організаційно-економічних методів державного регулювання інвестиційної діяльності» [3, с. 170].

До чинників, які реально можуть вплинути на пожвавлення інвестиційної політики в країні та забезпечення розвитку ринку інвестицій, можна зарахувати:

1. Удосконалення нормативно-правової бази інвестиційної діяльності;
2. Створення умов для ефективної роботи інноваційних фінансово-кредитних спілок та інвестиційних підприємств;
3. Реалізація стратегії формування іміджу регіону як привабливого об'єкта вкладання інвестицій;
4. Сприяння поліпшенню співробітництва з міжнародними фінансовими організаціями у сфері інвестиційної діяльності;
5. Створення технологічних парків;
6. Залучення капіталовкладень у розвиток інфраструктури туризму;
7. Забезпечення розбудови та розвитку індустрії прямого інвестування та венчурного капіталу;
8. Розв'язання проблем функціонування Українського центру сприяння іноземним інвестиціям.

Висновки і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Підсумовуючи вищесказане, варто зазначити, що в Україні інвестиційний процес все ще перебуває в стадії формування. Для забезпечення максимально ефективної політики держави у цій сфері необхідне глибоке усвідомлення вченими позитивних та негативних сторін світового досвіду з урахуванням національних особливостей, що допоможе активізувати інвестиційну діяльність, поліпшить інвестиційний клімат України, а отже, і скоротить період подолання наслідків світової економічної кризи.

Перспективою подальших досліджень у цьому напрямі можна вважати детальний аналіз факторів удосконалення механізму державної політики щодо розвитку інвестиційної системи, пошук нових форм стимулювання, підтримки та регулювання інвестиційної політики у країні.

Список використаних джерел

1. Державна цільова економічна програма розвитку інвестиційної діяльності на 2011–2015 роки / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://in.ukrproject.gov.ua/index.php?get=564&id=2548>
2. Державний комітет статистики України / [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
3. Денисенко М.П. Державне регулювання інвестиційної діяльності в Україні [Текст] / М.П. Денисенко, Т.Є. Воронкова // Економічні науки. – 2010. – № 1 (51). – С. 170–175.
4. Дідківська Л.І. Державне регулювання економіки [Текст]: навч. посібн. – 5-те вид., стер. / Л.І. Дідківська, Л.С. Головка. – К. : Знання, 2006. – 213 с. – (Вища освіта ХХІ століття).
5. Закон України «Про інвестиційну діяльність» 18.09.1991 № 1560-ХІІ. : станом на 19 січ. 2012 року / Верховна Рада України – Офіц. вид. – К. : Парлам. вид-во, 2005. – 18 с. – (Бібліотека офіційних видань).
6. Іванова М.О. Інвестиційна політика України в посткризовий період розвитку економіки [Текст] / М.О. Іванова // Інноваційна економіка. – 2012. – № 8 (34). – С. 70–72.
7. Левченко Л.В. Дієва державна інвестиційна політика як засіб активізації інвестиційної діяльності в Україні [Текст] / Л.В. Левченко, Д.С. Турчанінова // Вісник Львівської комерційної академії. – 2011. – № 37. – С. 94–99.
8. Череп А.В. Інвестиційна політика України в сучасних умовах нестабільності [Текст] / А.В. Череп, А.Г. Іванова // Економічний простір. – 2011. – № 47. – С. 133–137.
9. Шик Л.М. Стан іноземного інвестування в Україну: проблеми та шляхи їх вирішення [Текст] / Л.М. Шик, Н.Є Скоробогатова // Вісник Запорізького національного університету. – 2010. – № 3 (7). – С. 217–224.